

3. Інфляційний звіт Національного Банку України. Січень 2023 р. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/inflyatsiyniy-zvit-sichen-2023-roku>

4. Holling C.S. et al. Adaptive Environmental Assessment and Management. URL: <https://pure.iiasa.ac.at/id/eprint/823/1/XB-78-103.pdf>

Олійник О. О.,
*кандидат економічних наук,
доцент кафедри фінансів,
банківської справи та страхування;
Дніпровський державний аграрно-економічний університет, м. Дніпро*

ФІНАНСОВА СТРАТЕГІЯ ПІДПРИЄМСТВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Військова агресія Російської Федерації поставила перед національною економікою нові виклики, зокрема важливим питанням стало «виживання» бізнесу в умовах війни. Актуальність даної проблеми набуває особливої гостроти і потребує особливої уваги в контексті відпрацювання фінансових інструментів управління відновленням та розвитком економіки як під час військових дій, так і про створення можливостей післявоєнної відбудови України.

У стратегічному підтексті діяльності вітчизняних підприємств в умовах воєнного стану є фактори, які мають вагомий вплив на ведення бізнесу. Це зумовлюється релокацією підприємств у безпечні регіони країни, налагодженням втраченої логістики, вирішення фінансових питань своєї діяльності на фоні зростаючої інфляції та недостатності працездатного населення. Проте головним наслідком в таких умовах для економіки України, стало різке зростання боргу державного сектору, що пояснюється необхідністю перерозподілу видатків на військові потреби. Тому єдиним заходом є залучення кредитних ресурсів як фінансового інструменту для повного виконання функцій держави.

Крім того, немаловажним аспектом, і одним із пріоритетів підтримки національної економіки, є відновлення експортного потенціалу країни, що стало ваговою точкою росту для українського бізнесу, адже він вирішує проблему нестачі дозволів на міжнародні перевезення та сприяє відновленню і нарощенню обсягів експорту [1, с. 451]. Даний вектор розвитку повинні взяти вітчизняні підприємства і намагатися його розширити щодо експорту товарів на світові ринки.

Під впливом такої тенденції підприємства змушені пристосуватись до змін економічного середовища, вишукувати нові шляхи розвитку бізнесу, змінюючи свою стратегію та відпрацьовувати ефективну фінансову стратегію управління свого становлення і розвитку в умовах невизначеності. Проте тут не можна нівелювати і державну підтримку, яка має свій прояв у формуванні ряду певних

заходів щодо зменшення податкового тиску шляхом створення податкових пільг, а також допомога у переміщенні бізнесу із зони бойових дій та надання йому можливості відновитися і повноцінно функціонувати, забезпечуючи потреби суспільства та держави.

Невизначеність зовнішнього середовища, а також обмеженість економічних ресурсів, є джерелом загрози, так як генерує отримання негативного результату реалізації фінансових рішень, які часто не відповідають цілям управління та сталого розвитку підприємства. На сьогодні необхідність відновлення та забезпечення сталого розвитку підприємств, повинно ґрунтуватися на основі розробки та реалізації фінансових стратегій, що потребує використання спеціальних інструментів дії які зводяться до оцінки поточної фінансової стійкості підприємства та на перспективу. Одним із таких інструментів є формування системи показників визначення стану фінансово-економічних процесів функціонування та розвитку підприємства в нинішніх умовах. Використання такого підходу щодо відпрацювання фінансових завдань діяльності підприємства, є проведення оцінки початкових та коригувальних стратегічних заходів, які можуть змінюватись в умовах невизначеності економічного середовища.

Розробка фінансової стратегії підприємства передбачає встановлення цільових показників його фінансової стійкості, що потребує використання спеціальних інструментів планування та оцінки. Звісно ж, що з найзручніших у практичному плані інструментів є спеціальна система показників оцінки фінансової стійкості підприємства, як відкритої соціально-економічної системи, до повернення (відновлення) в належний його стан, обмежена внутрішніми і зовнішніми чинниками, і для її оцінки доречним було б використання граничних значень фінансових показників стану підприємства. Використання таких граничних значень фінансових показників дозволяє здійснювати співвідношення (при плануванні та контролі) адаптаційних можливостей підприємства та розміру розриву еталонних значень фінансово-економічних показників для того, щоб проводити пошук та обґрунтування управлінських рішень щодо покращення процесів функціонування і розвитку підприємства в умовах невизначеності.

Запропонована система показників фінансової стійкості підприємства має містити показники що згруповані відповідно до базових ознак поняття «фінансова стійкість підприємства» таких як здатність відновлювати (зберігати) на якісно та кількісно новому рівні стан збалансованості, пропорційності та ефективності фінансово-економічних процесів діяльності підприємства, що виражають його розвиток. При цьому базові ознаки фінансової стійкості виокремлено на основі модифікації визначення поняття «фінансова стійкість підприємства», і визначаються як автономність фінансування, окупність інвестиційної діяльності, платоспроможність підприємства. При цьому адаптивність фінансово-економічних процесів, такі як гнучкість фінансово-економічних процесів підприємства та їхнє пристосування до змін факторів середовища, є декомпозиційним показником який узагальнює загальноприйняті показники які використовуються в сучасній практиці щодо визначення фінансового стану підприємства.

Наразі фінансова адаптивність підприємства є результатом пошуку ефективного управління фінансовими потоками підприємства. Тому для оцінки фінансової адаптивності підприємства необхідним є використання показників аналізу фінансових потоків підприємства (ефективність грошового потоку за поточною діяльністю, коефіцієнт ліквідності сукупного грошового потоку та ін.). Пропонується також включити до групи показників фінансової адаптивності підприємства коефіцієнт адаптивної оборотності дебіторської заборгованості та коефіцієнт адаптивної оборотності кредиторської заборгованості. Практичне їх значення спрямовано на отримання оцінки ефективності антикризових заходів фінансової стратегії підприємства, а також заходів, покликаних скоротити період повернення коштів за дебіторською заборгованістю та прискорити платежі щодо погашення кредиторської заборгованості.

Методика практичного використання запропонованої системи показників фінансової стійкості, передбачає наявність визначення фінансового стану підприємства за трьома його варіантами. Перший варіант – відповідає нинішній ситуації, коли характерна наявність значень показників фінансового стану менше загальноприйнятого практикою еталонного рівня. Другий, коли отримані значення показників відповідають еталонним значенням, і третій – відповідає ситуації, при якій фактичні значення отриманих показників перевищують еталонні значення показників фінансового стану підприємства.

Сучасна невизначеність і нестабільність соціально-економічного середовища в країні, змушує підприємства перебувати у підвищеній напрузі та своєчасно реагувати на виклики кризових явищ, які призводять до радикальних змін у бізнесі. Але така ситуація є не лише загрозою виживання для підприємств, це ще й можливість відпрацювання нового підходу, здатного дати потужний поштовх для успішного становлення та розвитку підприємства в майбутньому. Для цього необхідно сформулювати стратегію свого функціонування та розвитку у складних умовах господарювання. Такий підхід не є свідченням тому, що власник підприємства повинен поринути у розробку фінансових стратегій на всі випадки життя, а лише свідчить про доцільність складання гнучких оперативних фінансових стратегій з наявністю контрольних точок та можливістю своєчасного прийняття необхідних рішень у разі виникнення непередбаченої ситуації і її негативного впливу на стійкість та стабільність функціонування підприємства.

Основою такої стійкості підприємств, складає процес незворотного та закономірного переходу бізнесу, тобто змін усіх його взаємозалежних складових (економічної, соціальної), з одного якісного стану в інший, що відбувається під впливом факторів зовнішнього та внутрішнього середовища. Цей процес відбувається незалежно від рівня розвитку бізнесу та фінансового стану підприємства, що робить його невід'ємним процесом життєдіяльності підприємства. Відповідно даний процес для його ефективного впливу на підприємство повинен ретельно аналізуватися та прогнозуватися із застосуванням сучасних інструментів фінансового планування, який здатний забезпечити ефективну організацію та рух фінансів у майбутньому. При цьому розробка фінансової стратегії підприємства в нинішніх умовах господарювання, вимагає використання методичних інструментів, що дозволять здійснити

планування та оцінку ефективності прийнятих рішень щодо залучення та використання фінансових ресурсів у досягненні головного завдання стратегічного управління – забезпечення фінансової стійкості підприємства.

В нинішніх умовах ігнорування фінансової стратегії управління та недостатня увага до проблем фінансової стійкості призводить до збиткової діяльності багатьох підприємств, низького рівня їх конкурентоспроможності, а також зниження фінансової незалежності. Це свідчить про високу значимість використання фінансових ресурсів у діяльності підприємства, так як вони є основним джерелом здійснення будь-яких процесів та головним обмежувачем обсягів виробництва і інтенсивності розвитку напрямів його діяльності.

В даному випадку фінансові ресурси підприємств повинні забезпечити стійкість та привабливість бізнесу, що може бути непростим завданням, оскільки виробничі процеси певних підприємств є ресурсомісткими (внаслідок тривалого виробничого циклу та періоду обігу джерел фінансування) та вимагають постійного і стабільного джерела фінансування, що забезпечує їх на якісному та технологічно новому рівні. З цього виходить, що фінансова стратегія для підприємства виконує дві основні функції: моделювальну та забезпечувальну. Тому в умовах невизначеності, трансформація існуючої фінансової стратегії підприємств, із врахуванням її компонентів моделювання та забезпечення, повинна здійснюватися в рамках трьох основних етапів, які демонструють послідовність кроків передбачуваної трансформації фінансової стратегії для забезпечення підприємству відповідного плану дій на перспективу.

Першим етапом є аналіз фінансово-економічної діяльності підприємства, що дозволить визначити його слабкі місця та виявити резерви зростання. До цього етапу необхідно віднести проведення аналізу фінансових результатів діяльності з усіма виробничими напрямками та проведення аналізу фінансового стану.

Наступним етапом є аналіз ринку в якому опинилось підприємство внаслідок релокації бізнесу та положення підприємства на ньому, а саме: структура та стан основних споживачів, попит на пропоновану продукцію, стан конкурентів та перспективні напрями виробництва у зв'язку із змінами економічного середовища та ринку. На цьому етапі можливий вибір і диверсифікації бізнесу підприємства.

Третій етап потребує вибір фінансової стратегії та обґрунтування стратегічного періоду діяльності для підприємства, що являє собою не простим завданням в умовах невизначеності нинішнього середовища його функціонування.

Таким чином, наявність фінансової стратегії, як інструмент фінансового управління, дозволить підприємству в умовах нестабільного та частого мінливого середовища здійснювати трансформацію вже розробленої фінансової стратегії та зберігати при цьому свою фінансову стійкість і активно розвиватися. При цьому важливо враховувати, що нестабільність нинішнього ринку, можлива специфічність виробництва та мінливе зовнішнє середовище, приховують безліч непередбачуваних ситуацій та умов, у яких бізнес має успішно функціонувати.

Отже, в сучасних нестабільних умовах ведення бізнесу, підприємство має

вийти на якісно новий шлях свого розвитку, який притаманний для багатьох суб'єктів сучасного бізнесу. Дуже важливо якнайшвидше усвідомити необхідність трансформації внутрішніх процесів управління та планування, які сьогодні є основою успішного розвитку бізнесу. Стратегічне ж бачення можливих фінансових змін, перспектив та загроз в повоєнній національній економіці, дозволить бізнесу стати більш фінансово незалежним, проявляти гнучкість до ситуацій які виникають, чітко розуміти цілі та плани подальшого свого розвитку.

Список використаних джерел

1. Гошовська О.В., Тревого О.І. Механізми публічного управління для відновлення військової економіки. *Економіка та суспільство*. 2022. № 38. С. 447-458.

Орел А. М.,
*доктор економічних наук,
професор кафедри менеджменту
зовнішньоекономічної діяльності підприємств;
Національний авіаційний університет, м. Київ*

ВАЖЛИВІСТЬ СИНХРОНІЗАЦІЇ ДЛЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ТА РОЗВИТКУ ТРАНСПОРТНИХ СИСТЕМ

Сучасні транспортні системи відносяться до великих економічних систем, орієнтованих на виробництво та соціальні потреби. Вони потребують оптимальних управлінських рішень для забезпечення їх функціонування та розвитку як частини інфраструктурних комплексів адміністративно-територіальних одиниць, таких як міста або регіони, з можливістю їхнього включення в міжрегіональні або загальнодержавні структури [1].

Важливим резервом для підвищення ефективності управління є врахування та використання можливостей самоорганізації у взаємодії структурних елементів логістичної системи. Досягнення оптимальності процесів можливе через розвиток механізмів синхронізації матеріальних, фінансових і інформаційних потоків. Це вимагає перегляду принципів та методів управління в системі транспорту.

Сучасна регіональна транспортна політика стосовно перевезень має спрямовуватися на регулювання ринкових відносин, підвищення керованості та досягнення ефективності функціонування транспортної системи. Проблеми взаємодії учасників транспортного ринку вказують на необхідність акценту на створенні механізмів самоорганізації для регулювання процесів надання транспортних послуг. Це пояснюється тим, що регіональний транспортний комплекс має мультиплікативний ефект, який виявляється у взаємозв'язку та